után 1899-ben adótisztté léptették elő. Saját kérelmére 1901-ben a karcagi m. kir. adóhivatalhoz helyezték át s kitünő munkásságát honorálva, a miniszterium már 1909-ben adóhivatali ellenőrré nevezte ki. 1918-ban Állampénztári tanácsossá, majd a m. kir. Adóhivatal főnökévé, 1928-ban pedig Állampénztári főtanácsossá léptették elő. 1899 és 1900 években a pozsonyi várban a cs. kir. 72. gy. e.-ben mint egyéves önkéntes szolgált, s kitünő szolgálatainak elismeréséül hadapróddá léptették elő. Soven magyarsága miatt a cseh ezredben több esetben kellemetlenségei támadtak s emiatt kérte magyar ezredbe való áthelyezését. Hogy ez sikerüljön, viselt kitüntetéséről lemondott, s ekkor az esztergomi 26, gy. ezredhez, majd a 3. honv. ezredhez, utána pedig a debreceni honv. ezredhez helyezték át. A mozgósításkor a budapesti 29-ik népfelkelő ezredhez vonult be, ahol másfélévig egészségügyi szolgálatot, majd mint tisztjelölt öt hónapi csapatszolgálat után 1916. julius havában orosz fogságba esett, ahonnan csak nagy szenvedések árán, 1921 május havában szabadult ki s jöhetett haza Magyarországba. A karcagi róm. kat. egyházközség tanácsosa, a Magy. köztisztviselők term. és értékesitő szövetkezete karcagi fiókjának felügyelője és az Adóhiv. tisztviselők egyesületének választmányi tagja.

Tőkés Imre

Született Karcagon 1892-ben. Középiskoláit Karcagon, a Kereskedelmi Akadémiát Budapesten, a Tudomány Egyetemet ugyanott végezte. 1914-től 1920-ig főkönyvelője volt a Karcagi Mezőgazdasági Takarékpénztárnak. 1920-ban a Karcagi Városi Takarékpénztár vezérigazgatójává választották meg. Karcag város képviselőtestületének 10 évig volt tagja. A Tébe budapesti vidéki körzetének igazgatósági tagja, a Magyar Rövidhullámu Amatörök Egyesületének alelnöke s végül a Magyar Filatelisták Klubjának egyik alelnöke. Igen népszerü tagja a karcagi társadalomnak.

atkári Szalay László

Egerben született 1872-ben. Középiskoláit és a theológiát is Egerben végezte. 1894-ben szentelték róm. kath. pappá. Előbb Sáta községben, majd Recsk és végül Jászapáti községben szolgált, mint káplán. 1899-től 1921-ig Gáva községben már mint plébános müködött. 1920-ban a rakamazi kerületi esperessé neveztetett ki, 1921-től pedig Karcagon esperes plebános; Gondnoka volt a Vöröskereszt kórháznak Gáván, Rakamazon és Bujon. Itteni szolgálataiért a Vöröskereszt diszérmével tüntették ki. Jász-Nagykun Szolnok vármegye Törvényhatóságának és Karcag város képviselőtestületének virilis tagja, a róm kath. Egyháztanácsnak és iskolaszéknek elnöke. Egyházkerületi tanfelügyelő. A Szociális Misszió Társulat tanácsadója.

Mándoki András

Karcagon született 1867 évben. Hat középosztály elvégzése után saját birtokán gazdálkodott, majd 1922-ben Karcag város képviselőtestülete városgazdai állásra választotta meg. Szolgálata alatt a város házigazdálkodását a viszonyokhoz mérten rendbehozta s a gazdálkodás produktivitását emelte. A vármegye törvényhatósági bizottságának és a város képviselőtestületének tagja, ref. egyházi presbyter. A Városi Takarékpénztár R.-T.-nak választmányi tagja s a hazafias szellemben vezetett I-ső Egyetértés nevü gazdakörnek elnöke.

Dr. Olasz Vilmos

Battonyán született s a középiskola elvégzése után államtudományi oklevelet szerzett. 1912-ben Debrecen szab. kir. város rendőrségének szolgálatába lépett mint rendőrgyakornok, majd ugyanott 1914-ben mint I. o. rendőrfogalmazó szolgált. Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye főispánja ki-

nek Igazgatója lett. Nagyarányu müködéséről külön helyen is megemlékszünk, e helyen még csak azt emlitjük fel, hogy a város képviselőtestületének tagja, a Mozgóképszinház Engedélyesek Orsz. Egyesületének alelnöke és mint katona, a 15-ik tábori tüzér ezrednél teljesitett szolgálatot felmentéséig.

Kása József

Szegeden született 1872-ben és elhunyt 1920 április 9 én Karcagon. A négy középiskola elvégzése után Szegeden kitünő sikerrel elvégezte a felsőipariskolát, majd épitő mesteri vizsgát tett. 32 évvel ezelőtt telepedett le Karcagon és magas épitkezéssel foglalkozott, majd megépitette az ugynevezett Kása malmot, melyet szakszerüen berendezett és vezetett. Karcag város képviselőtestületének hosszu időn át volt tagja, róm. kat. egyházi tanácsos. Majdnem két évtizeden át volt a karcagi ipartestület elnöke, melyet nagy buzgalommal odafejlesztett, hogy ma már a testületnek 600 tagja van. Ő épitette a karcagi ref. gimnáziumot, a város székházát és több szomszédos város monumentális épületét. A karcagi Iparos Otthon székházának épitése szintén az ő nevéhez füződik és itt nagy anyagi áldozatokkal is hozzájárult a székház megépitéséhez. Emlékét kegyelettel őrzi Karcag közönsége.

Madarász Imre

Született Tiszaabádon, 1846-ban. Atyja Madarász István, anyja Salánki Juliánna volt. Középiskoláit Kisujszálláson, Nagykőrösön, Kecskeméten végezte. A ref. theológiát Debrecenben 1869-ben kitünő eredménnyel. Lelkészszé avattatván, hivataloskodását szülőföldjén kezdte meg — de onnan rövidesen, 1870-ben Karcagra hivatott segédlelkészül Könyves Tóth Mihály, korának egyik legnagyobb papja mellé. K. Tóth Mihály 1872-ben Debrecenbe választatott meg — a karcagiak osztatlan bizalma Madarász Imrét választotta utódául. 1873-ban nagyobb külföldi utat tett — hosszabb időt töltvén Németországban. Hazatérve, a lakosoktól gyüjtött részvények alapján egy Sröbel-féle „Gyermekkertet" (ovodát) létesitett — mely legelső volt a vármegyében. A fiatal lelkészt tiszttársainak és az egyházmegye presbyteriumának bizalma mielőbb és gyors egymásutánban többféle egyházmegyei hivatalra emelte. Volt egyegyházmegyei levéltárnok, aljegyző, főjegyző, tanácsbiró, h. esperes, egyházkerületi képviselő, tanácsbiró és zsinati tag.

A világi téren is nagy szerepet vitt, mint városi és vármegyei bizottsági tag.

1887-ben a karcagi választókerület Kossuth-párti programmal országgyülési képviselővé választotta s közel 20 éven át egy huzamban viselte a kerület mandátumát. Népszerüségét mi sem jellemzi jobban — hogy a kormány a nyakas 48-as karcagi kerületet elnyerje, Jókait léptette fel Madarászszal szemben. Madarász óriási többséggel győzött. Mint képviselő, számos esetben felszólalt és több izben volt pártjának hivatalos szónoka. Tagja volt a mentelmi és közoktatási bizottságoknak, valamint egy izben elnöke a naplóbiráló bizottságnak. A bizottságokban is lelkes és eredményes munkálkodást végzett.

Karcag városa, valamint a ref. egyház számos és üdvös intézményeinek nemcsak lelkes pártfogója volt, de legtöbb esetben kezdeményezője is. Különösen nagy elévülhetetlen érdemei vannak a karcagi főgimnázium létesitése és fejlesztése terén. A második ref. templom eszméjét is ő vetette fel és tekintélyes alapot gyüjtött e célra. A népiskolák modern fejlesztése is az ő érdemét hirdeti.

Nemcsak világi szónoknak volt kitünő, de mint egyházi szónok, korának legelső szónokai közé tartozott. Az egyházirodalom terén mint egyházi beszédiró és imairó müködött. Önálló munkái: 1. Egyházi beszédek (1873). 2. Templomi szószék 3 kötetben. 3. Családi otthon (vallásos elmélkedések). 4. Nők imakönyve. Dolgozatai, beszédei, imái, azonkivül a Gyakorlati lel-

OROSZ PÁL

Dr.Orosz Pál élete

1992. március 15-én a karcagi önkormányzat ünnepi ülésén adta át Dr.Orosz Pál húgának a posztumusz díszpolgári címet. A fiatalabb generáció előtt talán ismeretlen az a személy, aki most, halála után közel negyven évvel kapta meg e kitüntetést. Kurucz István áldozatos munkája nyomán Dr.Orosz Pál rövid életéről többet tudhatunk meg ezt az írást elolvasva.

Dr. Orosz Pál 1907. április 6-án született Hevesen. Elemi iskolai tanulmányait ott végezte. Továbbtanulásra javasolták, mivel azonban szülei szegények voltak, az egyház tanította. A gimnáziumot Mezőkövesden, a papi tanulmányait Egerben végezte el. 1931. február 16-án szentelték pappá. Még abban az évben Dévaványán a szegények részére iskolát építtetett.

1934-ben került Karcagra, mint hittanár. Karcagon nagyon hamar megszerették nemcsak a katolikusság, hanem az egész város, sőt a város vezetői is. Kitűnő szónoki képességekkel, nagy szellemi és lelki erővel, mély meggyőződéssel, és kiváló szervezőképességgel rendelkezett. Először a Délikülváros lakosai részére egy iskolát és templomot építtetett. Több szegény ember fiát saját pénzén maga taníttatta. Az evangélium szellemében végezte a munkáját. Így kezdett hozzá a parókia átépítéséhez.

A régi parókia helyén egy katólikus gimnázium építését tervezte volna, de a II. világháború ezt meghiúsította. A zárda iskola udvarát a gyerekek számára kicsinek találta, ezért megvásárolta a Papp István-féle telket. Építtetett rá egy nagy helyiséget konyhával, mosókonyhával, mellékhelyiséggel. Az ifjúságok, egyesületek érdekeinek szószólója volt. Kirándulásokat szervezett, melyre a szegény szülők gyermekeinek nem kellett fizetni. A szükséges anyagiakat mindig előteremtette. Leány- és legényegyletet működtetett. Színházi csoportokat szervezett. Az olvasókörökbe tömörült idősebbekkel rendszeresen találkozott, este, szombaton és vasárnap is felkereste őket. Karcag városában nem volt olyan sportrendezvény, hogy Ő meg ne jelent volna. Berekfürdőben megszervezte és megkezdte az iskola és a templom építtetését, amit - szervező munkája nyomán - határidőre be is fejeztek. Közben szorgalmazta a tanyasi iskolás gyermekek részére az iskolák felépítését. Minden tanyasi iskola, amely 1934-1944 között épült, az Ő nevéhez fűződik. Hozzákezdett a katolikus legényegylet felépítéséhez. A munkásokkal együtt dolgozott, hordta a téglát, meszet oltott, homokot rakott parasztkocsikra fel és le. Felszenteléskor kijelentette, hogy az épület nemcsak a katolikus, hanem Karcag város valamennyi fiataljáé.

Tüdős Imre, a kommunista párt titkára és Kerékgyártó Péter emeltek vádat Orosz Pál ellen. A vád az akkor divatos rendszer ellen és orosz nép ellen való lázítás volt. Tüdős Imre szerint 1931-ben a Nadrág kaszinóban, beszédjében a kommunisták elleni hangulatot keltett. Tüdős Imre párttitkár ellentmondásba került a bizottság előtt, mivel Orosz Pál bebizonyította, hogy Ő 1934-ben került Karcagra. Az akkori becslések szerint 20 ezres tömeg kérte, hogy engedjék szabadlábra, mert az az ember nem bűnös, aki annyit tett az emberekért és Karcag városáért.

A nagy hangorkánra Andrási János lófogata - mivel lovai csikók voltak - megijedt, és a rendőri kordont áttörte. Ekkor elkezdtek lövöldözni. Lövöldözés közben az egyik golyó gellert kapott és a fáról holtan esett le egy Györffi nevű kisfiú. Egy másik golyó Lászlóné lábát sebesítette meg. A népbíróság a tárgyalást felfüggesztette. Orosz Pált elengedték a parókiára. De 6 rendőr még akkor éjszaka bekísérte a rendőrségre, és még 130 főt tartóztattak le. Köztük öt nő volt. A letartóztatást a Gábor Sándor rendőrparancsnok utasítására hajtották végre. A helybeli rendőrség megkezdte a kihallgatást, amit Orosz Pál is és a bekísértek is megtagadtak, mivel a vallomásukat az igazságnak nem megfelelően vették fel.

Május 28-án a rendőrkapitányság Szolnokra szállította át. Itt folytatódott a kihallgatás. Kihallgatási jegyzőkönyvbe itt is beleveték, hogy a demokrácia és az oroszok elleni hangulatot keltettek. Mivel ez nem felelt meg a valóságnak, itt sem írták alá a jegyzőkönyvet.

A bírósági tárgyalás alapján kiderült, hogy Orosz Pál ártatlan. A letartóztatottak nagy részét 18 napig tartották bent, amíg az ütés helye látszódott. Tíz nap szabadságot kapott Orosz Pál, amit 3 nap múlva véglegesítettek. Így került Dr. Czapik Gyula egri érsek mellé titkárnak, ahol azonnal megbízták a Mária napok megszervezésével, melyet Mindszenti József bíboros és hercegprímás tartott.

Egerben is folytatta az építkezési munkáját: a karcagi Déli külváros mintájára itt is megépített egy iskolát, mellé templomot. Az iskola építésére a pénzt a tanácstól kapta, a templom építésére a hívek, a lakosok adták össze, amit Ő külön is kimutatott. Orosz Pál tudását gyarapította, fejlesztette önmagát, 1947. május 31-én doktori diplomát szerzett Eckhard Ferenc állami tudományi kar dékányja előtt. Az egri érseki hivatalból távoznia kellett, mert nem írta alá a békepapságot, mondván hogy Ő az Istent, egyházat, a népet és a hazát szolgálja, nem pedig a pártokat. Így került Bekölcére. Egy húsvéti ünnepségen szent mise után kérte, hogy közösen énekeljék el a Himnuszt. Ezért másnap az Egri börtönbe került. A börtön parancsnoka gimnáziumi iskolatársa volt, így a vádat elejtették. A sors kegyes volt hozzá, mert minndig volt, aki ismerte.

Következő állomása: Bélapátfalva, ahol azonnal munkához látott. A templom igen rossz állapotban volt, fel akarta újítani. Ezt a helyi vezetés nem jó szemmel nézte. Megtámadták és jelentés ment ellene. A hatóság az egri érsektől követelte, hogy Orosz Pált, Heves és Szolnok megyétől minél messzebb helyezze. A lakosság mindent megtett, hogy ez ne jöjjön létre. Mégis Szabolcs-Szatmár megyébe, Kenézlőre helyezték. Ez nyugodt hely volt, de önmagát nem tudta megtagadni. A reformátusok éppúgy hallgatták prédikációját, mint a katolikusok.

Megfáradt szíve azonban felmondta a szolgálatot, az erős fizikumú fiatal pap magasan ívelő pályáját ketté törött. 1953. junius 29-én, 46 éves korában visszaadta a sokat szenvedett lelkét a Teremtőnek. A Bélapátfalvi Cementgyár dolgozói, amikor megtudták a hírt, gyászszünetet rendeltek el, emlékének tiszteletére.

id.Kurucz István

Orosz Pál

Új Néplap 1993. VI. 05

Emlékezés szoboravató előtt

Dr. Orosz Pál

Dr. Orosz Pál római katolikus lelkipásztorra, volt karcagi hitoktatóra, a város díszpolgárára emlékeznek a város vezetői, volt tanítványai vasárnap, amikor a tiszteletére készült emlékművet felszentelik.

Dr. Orosz Pál 1907-ben született Hevesen. Hamar kitűnt társai közül tudásával, szókincsével. Gimnáziumi tanulmányait egyházi segítséggel végezte el, majd a papi pályát választotta.

1934-ben került Karcagra mint pap-hittanár; ahol hamar elfogadták, megszerették. Rendkívül nagy szervezőkészségű ember volt, aki a déli külváros lakosai részére egy iskolát építtetett, hogy ne kelljen a gyerekeknek gyalogolniuk hóban-sárban. Az emberek között soha nem tett különbséget, az evangélium szellemében végezte a munkáját, így kezdett hozzá a parókia építéséhez. A munkásokkal együtt dolgozva felépítette a katolikus legényegyletet. Elítélte a terrort, az emberi jog semmibe vételét, a diktatúra legnagyobb ellensége volt. Nem titkolta véleményét az igazságtalan Trianonról sem.

1946. május 23-án és 25-én népbíróság elé állították. Zárt tárgyalást rendeltek el, de a tömeg nyílt tárgyalást kért. A vád: a rendszer és az orosz nép elleni lázítás. A város lakosain kívül megmozdultak a környező falvak, városok is. Mindenki Orosz Pál szabadon bocsátását követelte. A nagy hangzavarra egy lófogat megijedt, és áttörte a kordont. Ekkor lövöldözni kezdtek, egy kisfiú meghalt, egy asszony megsebesült.

A népbíróság a tárgyalást felfüggesztette, a vádlottat hazaengedték, s megengedték, hogy Egerbe távozzon. A kölcsön kapott kocsival azonban csak a Madarasi útig jutott, ott letartóztatták, megbilincselve Szolnokra vitték. Akkor szökéssel vádolták. A városban megkezdődtek a kihallgatások a tisztelendő úrról.

A bírósági tárgyaláson felmentették, s az egri érsek mellé került titkárnak, ahol a Mária-napok szervezésével bízták meg, melyet Mindszenthy József bíboros és hercegprímás tartott. A rendszer keze itt is utolérte, onnan is távoznia kellett.

1947-ben doktori diplomát szerzett. A hatóságok nem nézték jó szemmel, hogy megnyerte a lakosság többségének bizalmát. Koholt vádak alapján többször feljelentették.

Az állandó letartóztatások, kihallgatások nagyon megviselték. A megfáradt szív felmondta a szolgálatot, s a fiatal pap pályája kettétört. 1953. június 29-én, 46 évesen meghalt.

Valamivel több mint egy éve, hogy a karcagi képviselő-testület döntése alapján posztumusz díszpolgári címet adományoztak dr. Orosz Pál katolikus plébánosnak.

A hívek, az egykori tanítványok ekkor határozták el, hogy szobrot állítanak annak az embernek, aki sokat tett a városért, annak lakosságáért. Nevét és tetteit a város nem feledi, szeretettel emlékeznek rá.

Dr. Orosz Pál szoborszentelése 1993. június 6-án 14,30-kor lesz a katolikus templom kertjében.

– de –

Nem szabad, hogy feledésbe menjen!

Karcag város kiválóságairól szóló elbeszéléseket vetek most papírra, s így nem hagyhatom ki a nagy tudományos felkészültséggel rendelkező, fiatal korától kezdve sok érdemet szerzett ifjú papnak, dr. Orosz Pálnak a történetét, aki a nehéz időkben, a fasizmus, nyilas rendszer, majd az azt követő kommunista világban „őrszem"-ként állt a vártán: figyelt, intett, visszatartott, épített, buzdított és lelkesített. Meghurcoltatása ideje alatt talpon maradt, a börtönök, fegyházak falai között nyíltan hirdette az igazságot, szembeszállt bármilyen ellenséggel, nem rettentette vissza senki semmivel.

Dr. Orosz Pál 1907. április 6-án született Hevesen. Elemi iskolai tanulmányait ott végezte. A harangozó fia tudásával és szókincsével hamar kitűnt a többiek közül. Iskolatársai és tanárai szerették. Továbbtanulásra javasolták, mivel azonban szülei szegények voltak, az egyház tanította. A gimnáziumot Mezőkövesden végezte. Volt olyan év, amikor egyszerre két osztályt. Papi tanulmányait Egerben végezte.

— A szegényekért munkálkodni —

1931. február 16-án szentelték pappá. Még abban az évben Dévaványán a szegények részére iskolát építtetett.

1934-ben került Karcagra, mint hittanár. Karcagon hamar megszerették nemcsak a katolikusság, hanem az egész város, sőt a város vezetői is. Kitűnő szónoki képességeivel nagy szellemi

Leány- és legényegyletet működtetett. Színházi csoportokat szervezett.

Az olvasókörökbe tömörült idősebbekkel rendszeresen találkozott, este, szombaton és vasárnap is felkereste őket. Karcag városában nem volt olyan sportrendezvény, hogy ő meg ne jelent volna.

Berekfürdőben megszervezés megkezdte az iskola és templom építtetését, amit — szervező munkája nyomán — határidőre be is fejeztek. Közben szorgalmazta a tanyasi iskolás gyermekek részére az iskolák felépítését. Minden tanyasi iskola, amely 1934—1944. között épült, az ő nevéhez fűződik. Hozzákezdett a katolikus legény egylet felépítéséhez. A munkásokkal együtt dolgozott, hordta a téglát, meszet oltott. homokot rakott parasztkocsikra fel és le. Felszenteléskor kijelentette, hogy az épület nemcsak a katolikus, hanem Karcag város valamennyi fiataljáé, vallásbeli megkülönböztetés nélkül. Felvállalta és megszervezte a Horthy-korszak szegényeinek ingyenes konyháját, melyet a zárda iskola udvarán épített fel. A nyomor és az elnyomás ellen

küzdött. Ezért az egri székesegyházhoz tartozó Megygyes pusztai káptalan birtokon a munkanélküliség leküzdésére, szövetkezetet létesített. Ezt a tervét a II. Világháború közeledése zavarta meg. Kifejtette véleményét az igazságtalan Trianoni döntéssel szemben is. Éppen úgy bántotta az elcsatolt magyarok sorsa, mint az anyaországiaké. Egyértelműen elítélte a terrort, az emdenki kérte, hogy Orosz Pált engedjék szabadlábra. A rendőrség kénytelen volt lezárni több betorkoló utat a városban. Tüdős Imre, a kommunista párt titkára és Kerékgyártó Péter emeltek vádat Orosz Pál ellen. A vád az akkor divatos rendszer ellen és orosz nép ellen való lázítás volt. Tüdős Imre szerint 1931-ben a Nadrág kaszinóban, beszédében a kommunisták elleni hangulatot keltett. Grósz József fiát a kolozsvári egyetemre vitte, és pénzt fogadott el érte. Orosz Pál mondta, hogy úgy igaz, Grósz Józseftől pénzt kapott, de csak a vasúti jegy árát, amit Grósz József felállva tanusított. Tüdős Imre párttitkár ellentmondásba került a bizottság előtt, mivel Orosz Pál bebizonyította, hogy ő 1934-ben került Karcagra. Az akkori becslések szerint 20 ezres tömeg kérte, hogy engedjék szabadlábra, mert az az ember nem bűnös, aki annyit tett az emberekért és Karcag városért.

— Gellert kapott golyó —

A nagy hangorkánra Andrási János lófogata — mivel lovai csikók voltak — megijedt, és a rendőri kordont áttörte. Ekkor elkezdtek lövöldözni. Lövöldözés közben az egyik golyó gellert kapott és a fáról holtan esett le egy Györffi nevű kisfiú. Egy másik golyó Lászlóné lábát sebesítette meg. A népbíróság a tárgyalást felfüggesztette. Orosz Pált elengedték a parókiára. De 6 rendőr még akkor éjszaka bekísérte a rendőrségre, és még 130 főt tartóztattak le. Köztük öt nő volt. A letartóztatást Gábor Sándor rendőrparancsnok utasítására hajtották végre. A helybeli rendőrség megkezdte a kihallgatást, amit Orosz Pál is és a bekísértek is megtagadták, mivel a vallomásukat az igazságnak nem megfelelően vették fel. Május 28-án a rendőrkapitányság Szolnokra szállította át. Itt folytatódott a kihallgatás. Kihallgatási jegyzőkönyvbe itt is belevették, hogy a demokrácia és az oroszok elleni hangulatot keltettek. Mivel ez nem felelt meg a valóságnak, itt sem írták alá a jegyzőkönyvet. Nem kímélték őket, ütésből, verésből jutott bőven. Tanu R. A. Az internáló tábor a kórház területén volt. A látogatók a kerítésen keresztül tudtak beszélni velük. Levelet, amit küldtek, mindet felbontva küldték vissza. Bírósági tárgyalás alapján kiderült, hogy Orosz Pál ártatlan. A letartóztatottak nagy részét 18 napig tartották bent, amíg az ütés helye látszódott. Orosz Pál édesapja és húga

vezőképességgel rendelkezett. Először a Déli külváros lakosai részére egy iskolát és templomot építtetett. Ez a cigányság nagyrészének és az arra lakóknak készült. Több szegény ember fiát saját pénzén, ő maga taníttatta. Rövidesen hallatlan nagy népszerűségre tett szert. Ezt — emberi kiválóságán kívül — annak is köszönhette, hogy az emberek között nem tett különbséget. Istenbe, Jézus Krisztusba vetett bizalma mellett elsősorban az emberi jogok mellett állt ki. Az evangélium szellemében végezte a munkáját. Így kezdett hozzá a parókia átépítéséhez. A régi parókia helyén egy katolikus gimnázium építését tervezte volna, de a II. Világháború ezt meghiúsította. A zárda iskola udvarát a gyerekek számára kicsinek találta, ezért megvásárolta a Papp Istvánféle telket. Építtetett rá egy nagy helyiséget konyhával, mosókonyhával, mellékhelyiséggel. Az ifjúságok, egyesületek, érdekeinek szószólója volt. Úgymond menedzselte a szívgárdát, a cserkészeket, és a sportolókat. Kirándulásokat szervezett, melyre a szegény szülők gyermekeinek nem is kellett fizetni. A szükséges anyagiakat mindig előteremtette.

velet adott ki. A Berekben a kápolna udvarán lévő kis tanyában zsidók laktak, az általa kiállított keresztlevél mentesítette őket. Schwartz Istvánt is ő mentette meg. Kubikus taligával szállította az élelmet a gettóba, Puskás Sándor őrparancsnok tudtával. Szabó László jelentette fel a nyilasoknál, de nem tudott bizonyítani. Mégis komoly meghurcoltatásban részesült. Karcag város előljárósága, a gettóőrök, és személyesen Puskás Sándor őrparancsnok közbejárásával tisztázódott az ügye. Puskás Sándor beépítése a mai napig is kérdéses. Orosz Pál 1944-ben Hevesre utazott szüleit meglátogatni, és a front miatt otthon rekedt.

— Szégyenletes eset történt —

Hazatérése után rövid időn belül letartóztatták. 1946. május 23-án és 25-én népbíróság elé állították. Zárt tárgyalás volt elrendelve. A tömeg kérte a nyílt tárgyalást. Karcag város lakosain kívül megmozdult a környező falvak és tanyák népe: lovas torlaszokkal özönlötték el az összes utakat! Karcagon a piac tér környező utcái nem tudták befogadni a tömeget. Min-

— Az utolsó évek —

Tíz nap szabadságot kapott Orosz Pál, amit 3 nap múlva véglegesítettek. Így került dr. Czapik Gyula egri érsek mellé titkárnak, ahol azonnal megbízták a Mária napok megszervezésével, melyet Mindszenti József bíboros és hercegprímás tartott. Egerben is folytatta az építkezési munkáját: a karcagi Déli külváros mintájára itt is megépített egy iskolát, mellé templomot. Az iskola építésére a pénzt a tanácstól kapta, a templom építésére a hívek, a lakosok adták össze, amit ő külön is kimutatott. Mindezt nem nézték jó szemmel a város vezetői. Orosz Pál tudását gyarapította, fejlesztette önmagát, 1947. május 31-én doktori diplomát szerzett Eckhard Ferenc állami tudományi kar dékánja előtt. Az egri érseki hivatalból távoznia kellett, mert nem írta alá a békepapságot, mondván hogy ő az Istent, egyházat, a népet és a hazát szolgálja, nem pedig a pártokat. Így került Bekölcére. Egy húsvéti ünnepségen szentmise után kérte, hogy közösen énekeljék el a Himnuszt. Ezért másnap az Egri börtönbe került. A börtön

EGY SZOBORAVATÁS KAPCSÁN KARCAG DÍSZPOLGÁRÁRÓL

A lelkekhez akart közelebb kerülni

RAB IMRE

Galsi János Karcag Római Katolikus plébánosa fiatal ember. 1958-ban született Törökszentmiklóson, földműves családban. Édesanyja harangozó volt, így tehát természetes, hogy a Galsi család hat gyermekének a vallás adta meg a mindennapi életteret.

A tizennégy éves Galsi János Törökszentmiklóson állami gimnáziumban érettségizett, majd 1982-ben elvégezte az Egri Hittudományi Főiskolát.

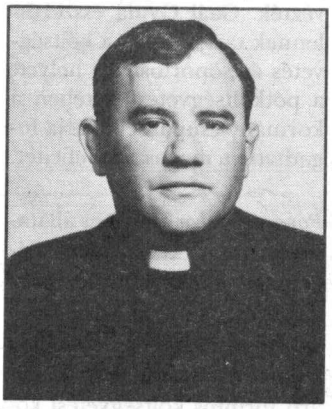

Galsi János: Egyházközségünk 3500 lelket számlál

— Ezután vándorévek következtek — mondja Karcag fiatal plébánosa. — Tudni kell, hogy pappá szentelésünk után, a főpátosznak (érsek) engedelmességi hitéletre teszünk fogadalmat. Én tíz évig voltam káplán és Erdőtelken, Újfehértón, Nyírbátorban, Rakamazon, Gyöngyösön és Miskolcon ápoltam a hitéletet. Sajnos az akkori állam-egyházi vezetés gyakran indoklás nélkül helyezett, helyeztetett egyik településről a másikra. 1992-ben kerültem Karcagra. Ez a város első plébánosi helyem. Jól érzem itt magam, szeretnék is gyökeret ereszteni.

— Plébános úr, hány lelket számlál a karcagi Katolikus Egyházközség?

— Egyházközségünk 3500 lelket számlál, rajtuk tükröződik a város vallási élete. Ez főleg idősebbeknek köszönhető, akik a nehéz időkben is táplálták a fiatalokban a lelki élet lángját. Ám azt is el kell, ha közömbös is a tömeg én mégis érzem az élő közösség segítségét. Sajnos az iskolai hitoktatást későn, 1992. szeptemberében kezdtük el, így kissé le vagyunk maradva más egyházak hasonló törekvéseitől. Közhely, de talán így van: minden kezdet nehéz. Ezideig mintegy nyolcvan gyermek jelentkezett hittanra. Biztos vagyok azonban abban, hogy számuk a későbbiek folyamán emelkedni fog.

— Plébános úr, templomuk csodálatosan fel van újítva. Gondozott a templomkert is és amint látom a plébánia környékén munkások szorgoskodnak.

— Igen. Ezeknek a munkáknak nagy részét a híveknek köszönhetem. Ez minden tekintetben így van, hiszen az egyházközség ezt anyagilag képtelen lenne finanszírozni. Amint látja is, most folyik a plébánia külső-belső felújítása és ebbe a víz-gáz-villanyszerelési munkák is beleértendők. De hiszen ünnepre készülünk. Június 6-án avatjuk fel *dr. Orosz Pálnak*, Karcag díszpolgárának bronz mellszobrát.

— Kérem, beszéljen a Jászkun Krónika olvasóinak e legendás életű hitoktató-káplánról!

— Dr. Orosz Pál 1934-1944-ig teljesített szolgálatot Karcagon. A mai egyházközség lelkületében még mindig visszatükröződik az ő hitoktatói tevékenysége. Ő alapította meg a városban a Kalat, Kalász, Cserkészet Legényegylet Szervezeteit és az ő nevéhez fűződik néhány ma is funkcionáló épület létrejötte. Ilyenek például a Legényegylet, a Déli Külvárosi Kápolna, a Plébánia épülete, a berekfürdői katolikus üdülő és az ecsegfalvi templom. Ám az építkezésen túl ő a lelkekhez, Isten szent templomához akart közel kerülni. Ezt megérezték a hívek. Ezért is emlékeznek ennyire túláradó szeretettel rá. Elbeszélésekből tudom, hogy mindenkivel szóba akart és szóba is tudott állni. Ha valamely nagyobb volumenű építkezés során az egyházközség anyagilag megszorult, nem szégyelt elmenni koldulni sem.

Dr. Orosz Pál karcagi hitoktató-káplán

„hatalmasok" kénytelenek voltak szabadon engedni. Még ebben az évben Egerbe került, ahol plébános lett. Egy kis faluban Kenézlőben halt meg negyvenhét éves korában.

— A város lakossága egyértelműen tapasztalhatja, hogy dr. Orosz Pál hitoktatói működése nem merült feledésbe. Bizonyító erre az, hogy tavaly Karcag díszpolgárává választották, míg néhány nap múlva június 6-án a templomkertben felavatják bronz mellszobrát, ami Györfi Sándor Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása.

— Igen. Ez a tény szintén a hívek érdeme. Ennek megvalósulásában példaértékű szerepet vállalt *id. Kurucz István*, aki a szervezés igen bonyolult teendőit végezte, és szintén ő állította össze dr. Orosz Pál életrajzi könyvét dokumentumok, és a még élő tanúk hiteles visszaemlékezései, elbeszélései alapján. Tehát június 6-án *Seregély László* egri érsek szenteli fel a szobrot és ő mondja az azt követő szentmisét. Ünnepségünkön közreműködik a Győrffy István általános iskola énekkara, *Feigné Majláth Júlia* vezetésével, illetve a város kamarazenekara és vegyeskórusa *Mészáros Ferenc* karnagy úr dirigálásával.

A városi önkormányzat és a karcagi Római Katolikus Egyházközség a híveken túl számít a város lakosságának

dani, hogy érezhető a város szellemiségén egyfajta közömbösség, de ez más relációkban is így van. Az a tapasztalat, hogy itt az Alföldön, kisebb közösségekben kell keresni, megtalálni az éltető munka értelmét. Ha nehéz is a talaj,

ilyen esetekben néhányszor felkereste vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó úr őfőméltóságának a feleségét is. Soha nem jött haza üres kézzel. Koholt vádak alapján, 1946-ban a karcagi városháza előtt népbíróság elé állították, de az botrányba fulladt, így a

Orosz Pál nemcsak a vallásos embereké volt, nemcsak értük élt.

Mint minden igazán nagy emberé, tevékenységének érdemi része az elavulhatatlanság egyetemes jeleit hordozza.

Katolikusok

EGYEDÜL NEM MEGY

Felújítják a kápolnát

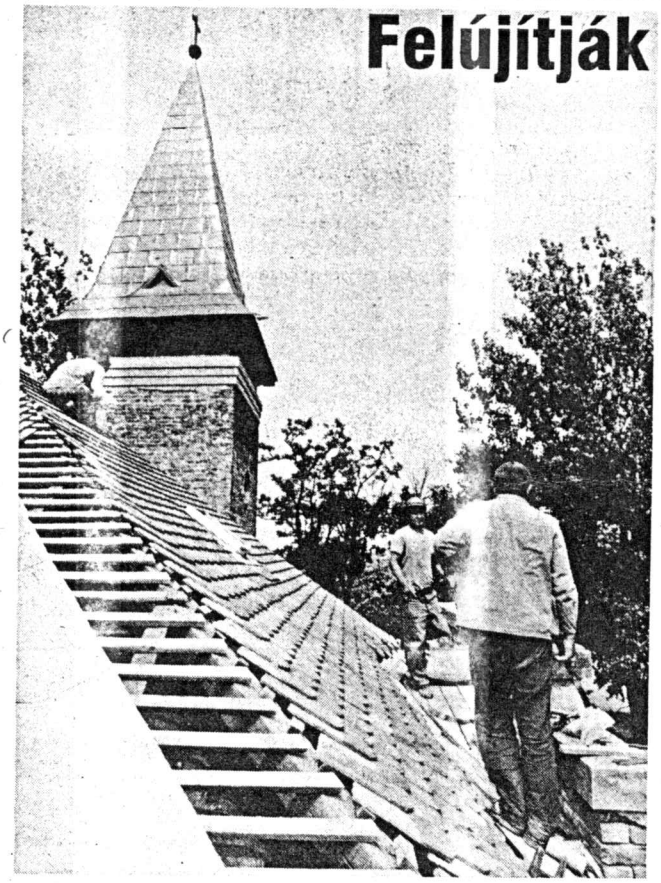

A legsürgetőbb teendő a tető felújítása

RAB IMRE

A karcagi Jótevő Szent Erzsébet Kápolnát *dr. Orosz Pál* karcagi lelkipásztor (1907 Heves - 1973 Kenézlő) építtette 1939-ben a déli külvárosi lakosok számára azért, hogy ne kelljen öt kilométert gyalogolni az ottlakóknak a szentmisére, a gyermekeknek a hittanórára. Tette mindezt az arrafelé élő többségében cigány nemzetiségű családok érdekében, akik megszerették őt, saját papjuknak tekintették.

Az elmúlt mintegy ötvenöt esztendőben a kiskápolna (amely a két tanteremmel és a pedagógusi lakással együtt nem is olyan kicsi) megfelelő gondoskodás híján szinte teljesen lepusztult. Ezért is példaértékű az a kezdeményezés, amelyet *Galsi János*, a város fiatal katolikus plébánosa indítványozott. Szervező tevékenységének eredményeképpen a napokban elkezdhették a kápolna tetőszerkezetének teljes felújítását.

A fiatal pap, aki szerteágazó végeznivalója mellett maga is ott serénykedik a mesteremberek között, mosolyogva fogad:

— Bizony ráfért a felújítás erre a szép kápolnára, de mint Magyarországon általában, ennek elvégzésére sem volt elegendő anyagi fedezet. Ám miután mindenképpen szükségesnek látszott a felújítási munka megszervezése, hitbeli, lelkiismereti feladatomnak tekintettem ennek felvállalását. Tavaly a városban jótékony célú hangversenyt adott a száztagú cigányzenekar, s a rendezvény során befolyt pénzösszegből — a hívek adományaival kiegészítve — kezdhettünk hozzá a tetőszerkezet teljes felújításához. Korábban, ha nehezen is, a torony lefestését megoldottuk, de a további állagpusztulás megakadályozásának érdekében a tetőszerkezet cseréje halaszthatatlanná vált.

— *Az épület falairól hull a vakolat, a nyílászárók kopottak, elhasználtak. Van-e remény arra, hogy valamikor eredeti szépségében fogadhassa a kápolna a híveket?*

— Erőfeszítéseink természetesen erre irányulnak. Mint már korábban említettem is az ilyen jellegű építészeti munkáknak komoly anyagi vonzatai vannak. Ha megteremtődnek rá a dologi hozzávalók, serénykedő, tettrekész emberekben nem lesz hiány.

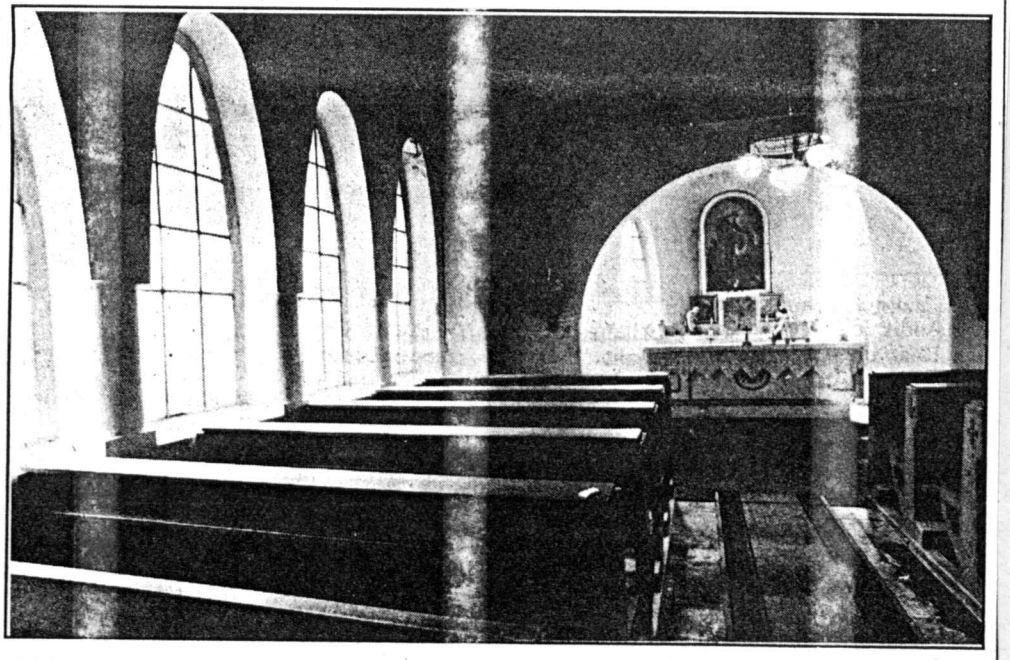

A kápolna belseje FOTÓ: CSABAI

Kat. Egyház

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP 1988.08.30.

Karcagon

Felújították a templomot

Vasárnap délután a hívek gyülekezete előtt dr. Seregély István egri érsek felszentelte az immár kívülbelül felújított karcagi római katolikus templomot. Az eseményen jelen volt a karcagi egyházközség képviselő-testülete is, élükön Víg Béla címzetes főesperessel, az egyházközösség elnökével. Tőle hallottuk, hogy az épület felújítása két részletben történt.

Előbb, 1982—83-ban a külső renoválással végeztek, parkosították a templomkertet, elfogadhatóvá tették a környezetet. A még mintegy 126 négyzetméteren háborús károkat őrző templombelsőben olykor a hívek fejére hullott a vakolat, de erőt, pénzt kellett gyűjteni a munka folytatására. Végül is Bécsből, az európai segélyforrásból a plébánia fűtéskorszerűsítésére kapott, körülbelül félmillió forint értékű dollárból, a városi tanács segítségével felszabadított harangozólakás eladásából származó hasonló összegből, a megyei tanács 100 000 forintos támogatásával, és a hívek adományaiból születhetett újjá a karcagi katolikusok temploma.

Új Néplap 1998. 05. 16.

Katolikus templom

Csendesebb fúvómotort is felszerelnek

Megújul a 97 éves orgona

A karcagi római katolikus templom orgonáját 1901-ben építette az Angster cég. Azóta még nem újították fel. A héten *Varga László* hangszerész, orgonaépítő és -javító taksonyi vállalkozó hozzáfogott a közel egyéves munkához.

Mint *Galsi János* plébánostól megtudtuk, az orgona teljes felújítása 1,5 millió forintba kerül. A költségekhez 350 ezer forinttal járult hozzá az önkormányzat, 100 ezerrel a Karcag Város Értékeinek Védelméért Alapítvány, és a hívek 220 ezer forinttal. A hiányzó 800 ezer forintot különböző pályázatokon igyekeznek előteremteni, és a hívek további adományaira is számítanak, hiszen a 97 éves hangszernek ez lesz az első nagy felújítása.

A renoválást végző vállalkozó, Varga László már középiskolában elkezdett érdeklődni a hangszerjavítás-készítés iránt. Gimnazistaként eljárt Dunaharasztiba, *Solti József* műhelyébe, ahol a szakma alapjait már elleste. Érettségi után a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hangszerképző osztályába jelentkezett, ahol 5 éve végzett és idén mestervizsgázott.

Először a budapesti orgonagyárban dolgozott, majd épített egy saját műhelyt. Első munkáját az alsónémedi reformátusoknál végezte, azóta már kapott megbízást a Zeneakadémiától és a Mátyás-templomtól is. Karcagra *Hoch Bertalan*, a Mátyás-templom orgonaművésze ajánlotta be. A közel egyéves munkát két kollégájával és egy tanulóval vállalta el, a fontosabb javításokat otthoni műhelyében végzi el.

Mint elmondta, az orgona 360-as opusszal, 12 regiszterrel (változattal) készült, pneumatikus kúpládarendszerű, a szelepeket levegőrendszer nyitja. A 756 síp közül a legnagyobb 2,5 méter, a legkisebb 6-7 milliméter. A 7-800 fúvócska felújításhoz Németországból már megérkezett a speciális bőr.

A mostanitól csendesebb fúvómotort is kap a hangszer, mely a jövő nyáron már újra szólhat a katolikus templomban.

Daróczi Erzsébet

Katolikusok

Karcagi Hírmondó 1991. febr

MEGEMLÉKEZÉS

— VIG BÉLA c. főesperes, kerületi esperes, karcagi plébánosról —

Január 8-án reggel mindenkit megdöbbenéssel ért a fájdalmas hír: előző este, néhány perc alatt Víg Béla főesperes úr jóságos lelkét visszaadta Istennek. Eltávozott közülünk egy életerős, rendkívül tevékeny katólikus főpap, akinek sok és sokféle munkája közben egy percre elfáradt, majd örökre meg is állt sokat dolgozott szíve. Január 12-én a zsúfolásig megtöltött római katólikus templomban a papság, rokonság, barátok, helybeli és vidéki hívek, tisztelők sokasága adta meg a végső tisztességet. Dr. Seregély István egri érsek úr fájó megemlékezéssel kezdte és vezette az ünnepi requiemet. Sípos Zoltán tiszafüredi plébános úr mondta pap társai nevében felemelően szép búcsúztató szent beszédét. Ezek a gondolatok egy negyven éves nehéz időkben végzett papi életutat kísértek végig.

Víg Béla főesperes úr 1928-ban Rudabányán született, az egri Teológián végzett, papná szentelték 1951-ben. Lelkészként Borsodnádasdon kezdte szolgálatát, majd Pásztó és Andornaktálya következett. Plébánosként hosszabb időt Andornaktályán, Nádudvaron és Mesterszálláson töltött. 1981-ben kerületi espesként jött közénk, az utolsó helyére.

Mindenhol azt kereste, miben és hogyan használ legjobban Istennek és híveinek. Nagy gonddal végezte a nehéz időkben lelkipásztori hivatását. Megtalálta üldözöttként is, hogyan tud segíteni az üldözötteken. Megnyerő mosolya egyaránt vonzotta maga köré a gyermekeket és felnőtteket. Gondjában, bajában vígaszt és segítséget adott minden elesettnek, különösen vigyázott az időskere, betegekre, akiket vígasztaló segítségével otthonaikban rendszeresen felkeresett.

A családok vallásos életét akarta erősíteni, ezért foglalkozott kiemelten és láthatóan sikeresen a gyermekek nevelésével. Kis tanítványaiban a jövő reménységét, a jövő példamutató katolikusait látta és nevelte nagy szeretettel.

Lelkipásztorként — a hívek lelkiéletének gondozása mellett — Isten házáról sem feledkezett meg. Mindenhol ahol szolgált a templomok folyamatos megújításáról is gondoskodott. Ez a tevékenysége Karcagon különösen kiemelkedő volt. Nagyon szép templomunkat elhanyagolt, lerongyolódott állapotban találta. Belső kényszert érzett felújítására. Ezért elmondhatatlanul sokat vállalt, sok harcot, sok álmatlan éjszakát. Templomunk megszépítéséért minden idejét, minden tudását, egészségét is önfeláldozóan adta, és három év alatt újra a régi ragyogó ékszerdobozzá varázsolta szeretetével, kitartásával ezekben a nehéz években.

Ebben a templomban, a ravatala melletti megdöbbenés néma csöndjében búcsúztunk Víg Béla főesperes urunktól nagy tisztelettel. Szomorúan búcsúztak paptestvérei. A libera szívbemarkolóan szép dallama sokáig emlékeztet mindenkit: „Látjátok testvérek ennyi az élet...". Elbúcsúztak hívei, kis tanítványai. A Református Egyház hívei, papsága nevében Nagy Kálmán esperes úr. A Baptista Gyülekezet kórusának szívből jövő éneke mellett kísértük utolsó útjára a püspökladányi temetőbe, ahol Isten akaratában találjon örök nyugalmat, békés pihenést.

Karcagi Római Katólikus Egyházközség Testületi Tanácsa